EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2016 11 18
COM(2016) 718 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Komisijos vykdytų derybų dėl eksporto kreditų metinė ataskaita pagal Reglamentą (ES) Nr. 1233/2011

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Komisijos vykdytų derybų dėl eksporto kreditų metinė ataskaita pagal Reglamentą (ES) Nr. 1233/2011

1. Įžanga

2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1233/2011 dėl tam tikrų gairių taikymo oficialiai remiamiems eksporto kreditams, kuriuo panaikinami Tarybos sprendimai 2001/76/EB ir 2001/77/EB[1], I priede numatyta, kad Europos Komisija, „atsižvelgdama į savo kompetenciją ir įgaliojimą derėtis įvairiuose tarptautinio bendradarbiavimo forumuose, pateikia Europos Parlamentui metinę vykdytų derybų ataskaitą, kad būtų nustatyti visuotiniai standartai oficialiai remiamų eksporto kreditų srityje“.

Šioje ataskaitoje aptariamas 2015 m. liepos mėn. – 2016 m. rugpjūčio mėn. laikotarpis.

2. Pagrindiniai ataskaitinio laikotarpio pokyčiai eksporto kreditų srityje

Nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio pabaigos dėl konkrečių tarptautinių taisyklių, susijusių su eksporto kreditais, daugiausia buvo deramasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) eksporto kreditų komitetuose. Pastaraisiais dešimtmečiais **EBPO susitarimu dėl oficialiai remiamų eksporto kreditų** veiksmingai užtikrinamos vienodos 9 Susitarimo šalių[2] eksporto kreditų programų sąlygos. Be eksporto kreditų sandoriams taikomų bendrųjų taisyklių į susitarimą taip pat yra įtraukti vadinamieji **sektorių susitarimai**, aprėpiantys konkrečias tam tikrų pramonės sektorių (laivų, branduolinių elektrinių, civilinių orlaivių, atsinaujinančiosios energijos ir klimato kaitos švelninimo, geležinkelių infrastruktūros) finansavimo taisykles. Susitarime taip pat pateiktos konkrečių kategorijų sandoriams (pvz., dėl projektų finansavimo) taikomos atskiros taisyklės ir aptariamas eksporto kreditų ir su prekyba susijusios pagalbos papildomumas.

Kaip minėta ankstesnėse ataskaitose, vienintelis apskritai labai sėkmingo EBPO susitarimo trūkumas yra tai, kad nepavyksta įtikinti prie susitarimo prisijungti kai kurių naujų eksporto kreditų srities svarbių dalyvių (visų pirma Kinijos).

Dėl to po aukšto lygio politinės JAV ir Kinijos iniciatyvos 2012 m. buvo sukurta **Tarptautinė eksporto kreditų darbo grupė (toliau – TDG)**. Joje veikia 18 narių (įskaitant 9 EBPO susitarimo šalis ir svarbius naujus eksporto kreditų teikėjus – Kiniją, Braziliją, Indiją ir Rusijos Federaciją). Oficialus TDG tikslas yra siekti, kad ne tik EBPO susitarimo šalys, bet ir naujieji dalyviai susitartų dėl naujų tarptautinių eksporto kreditų teikimo principų.

Todėl, kaip ir ankstesniais metais, tarptautinėse diskusijose dėl eksporto kreditų Europos Komisija turėjo atstovauti Europos Sąjungai dviem lygmenimis. Akivaizdu, kad TDG turi didelį strateginį potencialą, tačiau apčiuopiamiems rezultatams pasiekti dar prireiks laiko, todėl dabar labai svarbu toliau dirbti EBPO lygmeniu eksporto kreditų srityje. Šio darbo

[1]. OL L 326, 2011 12 8, p. 45.
[2] ES, JAV, Kanada, Japonija, Korėja, Norvegija, Šveicarija, Naujoji Zelandija ir Australija.

puikus įrodymas – 2015 m. lapkričio mėn. sudarytas naujas **Sektorių susitarimas dėl eksporto kreditų, skirtų anglimis kūrenamų elektrinių elektros gamybos projektams** (išsamesnė informacija pateikiama toliau). Neginčijamu privalumu reikia laikyti ir EBPO sukauptą aukšto lygio techninę patirtį ir institucinę atmintį eksporto kreditų klausimais.

3. Tarptautinė eksporto kreditų darbo grupė

Ataskaitinio laikotarpio TDG **oficialūs posėdžiai:** 9-asis oficialus posėdis 2015 m. spalio mėn. Vašingtone, 10-asis oficialus posėdis 2016 m. vasario mėn. Pekine ir 11-asis oficialus posėdis 2016 m. liepos mėn. Berlyne.

Po pradinio etapo, kai vyko daugiau tiriamosios diskusijos dėl eksporto kreditų tik dviejuose konkrečiuose sektoriuose (medicininės įrangos ir laivų), **per 9-ąjį oficialųjį posėdį Vašingtone (2015 m. spalio 14–16 d.)** pradėtos diskusijos dėl bendrųjų horizontaliųjų taisyklių, taikytinų visiems eksporto kreditų sandoriams. Diskusijos dėl medicininės įrangos (jau anksčiau *de facto* laikytos pasirengimu diskusijoms dėl horizontaliųjų taisyklių) jau palaipsniui nutrauktos, o dėl laivų sektoriaus – dar tęsiamos.

Diskusijos dėl horizontaliųjų taisyklių tiek Vašingtone, tiek per **10-ąjį oficialųjį posėdį (2016 m. vasario 23–25 d. Pekine)** buvo sudėtingos, nes labai skiriasi nuomonės dėl to, kaip geriausia suformuluoti bendrąsias nuostatas dėl būsimų horizontaliųjų principų taikymo srities ir tikslo. Idealių teorinių šių terminų apibrėžčių buvo neįmanoma nustatyti ir EBPO susitarime, tačiau ilgainiui Susitarimo šalys įprato šiuos terminus taikyti praktiškai, vadovaudamosi bendru sutarimu. Kalbant apie būsimus TDG principus, taip pat bus svarbu visiškai išsiaiškinti, kurie sandoriai ir kurios finansų įstaigos turėtų patekti į taikymo sritį, nes TDG dalyvių institucinės sandaros tradicijos ir verslo kultūra yra pakankamai skirtingos.

Kita nemenka problema, kuri buvo iškelta jau per pradinį diskusijų pagal sektorius etapą, o plėtojant sudėtingesnes ir kompleksiškesnes horizontaliąsias diskusijas tapo dar aktualesnė, yra oficialių posėdžių nenuoseklumas dėl nuolatinės pirmininkavimo rotacijos: posėdį Vašingtone surengusios JAV labai norėjo nedelsdamos pradėti diskusijas dėl horizontaliųjų taisyklių teksto, o kitą posėdį surengusi Kinijos delegacija visą darbotvarkę iš esmės paskyrė jos nuomone visiems rūpimų kompleksinių klausimų pristatymui.

ES per jos surengtą **11-ąjį oficialų posėdį (2016 m. liepos 6–8 d. Berlyne)** siekė nustatyti horizontaliųjų taisyklių teksto pagrindines nuostatas, sąmoningai pasirinkdama mažiau prieštaringas temas (pvz., ilgiausią grąžinimo laikotarpį, didžiausią oficialią paramą, vietos išlaidų aiškinimą ir grąžinimo modelius). Tai leido iš naujo pradėti gana konstruktyvias diskusijas dėl horizontaliųjų taisyklių teksto. Pakankamai rezultatyvios buvo ir kartu vykusios atvejo tyrimu pagrįstos derybos dėl esamos įvairių TDG narių eksporto kreditų teikimo praktikos. Be to, pavyko pabaigti skaidrumo užtikrinimo procedūrą, per kurią buvo surinkta informacija apie atitinkamas atskirų TDG narių eksporto kreditų sistemas. Dėl posėdžio logistikos – Europos Sąjungos vardu posėdžiui pirmininkavusi Europos Komisija priėmė geranorišką Vokietijos valdžios institucijų pasiūlymą posėdį surengti Berlyne, Federalinės ekonomikos ministerijos patalpose. Visi iki šiol ES rengti TDG posėdžiai vyko Briuselyje, todėl toks naujas vietos parinkimas buvo puiki galimybė parodyti Europos Sąjungos įvairovę.

TDG per visus tris minėtus posėdžius vyko konstruktyvios diskusijos dėl **laivų sektoriaus**. Nemaža pažanga padaryta susitariant dėl tam tikrų sektoriui būdingų aspektų (laivų

kategorijų, kurioms bus taikomos naujosios laivų sektoriaus taisyklės). Vis dėlto reikia nepamiršti, kad laivų sektorius aktualus tik kai kuriems TDG dalyviams. Be to, kalbant apie finansines sąlygas, tikrai bus apdairiau pirmiausia dėl jų susitarti rengiant horizontaliąsias taisykles, o tada nuspręsti, kurios bendrųjų taisyklių išimtys būtų tinkamos laivų sektoriui[3].

Be diskusijų dėl teksto pastaraisiais metais kartu dėta daug pastangų siekiant **padidinti TDG institucinių struktūrų veiksmingumą**: ES, JAV ir daug kitų delegacijų jau ilgą laiką mano, kad reikėtų paskirti nuolatinį pirmininkavimo pareigūną (pvz., pirmininką arba generalinį sekretorių), kuris padėtų TDG delegacijoms rasti susitarimą, užtikrintų reikiamą darbo su tekstais nuoseklumą ir garantuotų veiksmų tarp oficialių posėdžių tęstinumą. Kinija iš pradžių labai nenoriai reagavo į šį pasiūlymą ir tvirtino, kad būtų svarbiau nustatyti nuolatinę TDG vietą. Rengiant šią ataskaitą tebevyko intensyvios diskusijos dėl visoms šalims priimtino kompromiso (veikiausiai pagrįsto sprendimu, į kurį būtų įtraukti abu elementai). Tikslas išlieka toks pat – iki 12-ojo TDG posėdžio 2016 m. gruodžio mėn. Brazilijoje susitarti dėl veiksmingesnių TDG institucinių struktūrų.

Apskritai per ataskaitinį laikotarpį TDG padaryta tam tikra pažanga. Procesui užtikrinti vis dar reikalinga nuolatinė iniciatyva, visų pirma JAV, ES ir kitų EBPO susitarimo šalių, tačiau kiti TDG nariai palaipsniui tampa vis aktyvesni. Kinija vis dar dažnai veikia atsargiai ir sunkiai daro pažangą. Privaloma ir toliau reguliariai remti procesą ir kelti TDG klausimą atitinkamuose dvišaliuose susitikimuose, taip pat daugiašaliais kanalais (G 7, G 20 ir pan.).

4. Ataskaitinio laikotarpio pokyčiai EBPO

Svarbiausias EBPO eksporto kreditų komitetų pasiekimas ataskaitiniu laikotarpiu – 2015 m. lapkričio 18 d. priimtas **Sektorių susitarimas dėl eksporto kreditų, skirtų anglimis kūrenamų elektrinių elektros gamybos projektams**. Sudarius šį Sektorių susitarimą iki 21-osios JT bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijos (2015 m. lapkričio 30 d. – gruodžio 12 d. Paryžiuje) pabaigtas dvejų metų labai sudėtingų ir prieštaringų diskusijų procesas – tai buvo kone labiausiai politiškos derybos, kurios pastaraisiais metais vyko EBPO eksporto kreditų komitetuose.

Iki įsigaliojant šiam naujam Sektorių susitarimui EBPO susitarime nebuvo nustatyta anglimis kūrenamų elektrinių finansavimo tvarka[4]. Šioms elektrinėms buvo taikomos susitarime nustatytos branduolinių elektrinių finansavimo bendrosios taisyklės, o tai reiškė, kad praktiškai net taršiausia anglimis kūrenama elektrinė galėjo pasinaudoti geresnėmis finansavimo sąlygomis nei taikytinos įprastam eksporto kreditų sandoriui.

Pagal naują Sektorių susitarimą padėtis visiškai pasikeitė: eksporto kreditus anglimis kūrenamoms elektrinėms bus galima suteikti tik jei bus aiškiai įrodyta, kad susijusiam projektui negalima pritaikyti jokio kito mažiau anglies dioksido išskiriančio alternatyvaus energijos šaltinio ir kad eksporto kreditai teikiami laikantis priimančiosios šalies nacionalinės energetikos politikos ir klimato kaitos švelninimo politikos ir strategijos. Apskritai galima finansuoti tik veiksmingiausių („ultrasuperkritinių“) technologijų eksportą. Remti elektrines,

[3] Dėl istorinių aplinkybių EBPO laivų sektoriaus susitarimas iš esmės nėra gerai suderintas su bendruoju EBPO susitarimu – šiuo pavyzdžiu nereikėtų sekti kuriant būsimų TDG principų bendrųjų ir sektorių taisyklių sąsajas.

[4] Išskyrus galimybę pagal Sektorių susitarimą dėl klimato kaitos švelninimo taikyti specialų 18 metų ilgiausio grąžinimo laikotarpį konkretiems anglies dioksido surinkimo ir saugojimo projektams.

kurios pastatytos naudojant ne tokias pažangias technologijas, bus galima tik labai konkrečiomis aplinkybėmis (daugiausia eksporto, susijusio su mažosiomis elektrinėmis, į Tarptautinės plėtros asociacijos reikalavimus atitinkančias šalis atveju), taip pat bus taikomos daug griežtesnės finansavimo sąlygos.

Ši tvarka akivaizdžiai reiškia didelę pažangą, palyginti su ankstesne padėtimi, tačiau labai gaila, kad ji nėra tokia didelė, kokia galėtų būti pagal ES pasiūlytą ir prie Komisijos pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo pagal SESV 218 straipsnio 9 dalį pridėtą tekstą. Vis dėlto reikia atsižvelgti ir į tai, kad, nors ši tema yra labai prieštaringa, EBPO pasiektas susitarimas per palyginti trumpą laikotarpį apskritai turi būti laikomas dideliu pasiekimu[5].

Be to, į naująjį Sektorių susitarimą (kuris įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.) yra įtraukta griežta ir privaloma peržiūros sąlyga. Tokiu būdu bus sukurtas pagrindas artimoje ateityje siekti griežtesnių anglimis kūrenamų elektrinių finansavimo apribojimų.

Kalbant apie kitus EBPO veiksmus ataskaitiniu laikotarpiu, visų pirma reikėtų paminėti derybas dėl **minimalių priemokų, mokėtinų už sandorius dideles pajamas gaunančiose šalyse, taisyklių.** Pastaraisiais metais techniniai ekspertai daug svarsto šį labai sudėtingą ir techninę dalyką. Nors EBPO 2016 m. lapkričio mėn. posėdžiams buvo parengtas galutinis kompromisinis pasiūlymas, gana netikėtai paaiškėjo, kad JAV iždo departamentas galiausiai jo negali priimti. Tai pirmiausia sukėlė tam tikrą delegacijų nusivylimą, tačiau, po daugelio pasikeitimų techninio pobūdžio informacija, 2016 m. gegužės mėn. viduryje ES pavyko susitarti dvišaliu pagrindu su JAV delegacija dėl kompromisinės formuluotės. Ši kompromisinė formuluotė EBPO susitarimo šalims pristatyta 2016 m. birželio mėn. Iki šios ataskaitos rengimo nė viena Susitarimo šalis nepaprieštaravo šiai formuluotei, todėl ja bus remiamasi 2016 m. lapkričio mėn. siekiant galutinio susitarimo EBPO.

Komisija tinkamai informuos Europos Parlamentą ir Tarybą apie naujausius pasikeitimus.

[5] Tai pasakytina ir apie ES, nes valstybių narių pozicija šia tema labai skyrėsi.